

INGEZONDEN

Naar een betrouwbaar permanent meningenonderzoek

Op 3 maart worden de gemeenteraden gekozen. De ervaring leert dat zo'n zestig procent van het electoraat naar de stembus zal gaan. De winst- en verliescijfers van de politieke partijen zijn lastiger te voorspellen. De diverse opiniebureaus verschillen immers keer op keer in hun voorspellingen. Wel staat vast op welke manier we moeten stemmen. Na het verbod op het stemmen per stemmachine in 2008, gebeurt dat weer met het rode potlood. De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa, de OVSE, had in haar rapport over de Tweede-Kamerverkiezingen een aantal verbeterpunten opgenomen. Zo adviseerde de organisatie om het stemmen met de stemcomputer te heroverwegen, mede doordat de privacy van de kiezers niet is gegarandeerd. Daarnaast verbaasde de OVSE zich over het stemmen per volmacht. Dit druipt in tegen internationale maatstaven waar democratische verkiezingen aan moeten voldoen, waaronder die dat elke kiezer één stem mag uitbrengen. In Nederland is dat echter niet zo. Liefst 12 procent van het electoraat geeft een volmachtstem af.

Deze laatste informatie is afkomstig van het Nationaal Kiezersonderzoek (NKO) dat rondom de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2006 onder zo'n 2.500 stemgerechtigden is uitgevoerd. Het NKO geeft de verdeling over de partijen, en daarmee de zetelverdeling, nagenoeg perfect weer. Op zich is dat nu ook weer niet zo vreemd. Je trekt een steekproef uit het electoraat zodanig dat elke persoon dezelfde kans heeft om daarin terecht te komen. Idealiter heb je dan alleen fouten die veroorzaakt worden door toevalligheden in de getrokken steekproef. Dat zijn de betrouwbaarheidsmarges, die echter nogal klein zijn bij 2.500 personen. Maar hoe kan het dan dat er grote discrepanties zijn met de voorspellingen van de

Zetelverdeling volgens opiniebureaus, Nationaal Kiezersonderzoek en stembus, 22-11-2006.

	Politieke Barometer	Peil.NL	De Stemming	Nationaal Kiezersonderzoek	Stembusuitslag
CDA	41	42	41	41	41
PvdA	37	38	31	33	33
VVD	23	22	21	22	22
SP	23	23	32	26	25
PVV	4	5	6	8	9
GroenLinks	7	8	5	7	7
D66	3	2	1	3	3
CU	6	6	8	6	6
SGP	2	2	3	2	2
Pvd Dieren	2	1	2	2	2
Eén NL	1	1	0	0	0
LPF	1	0	0	0	0

Bron: Schmeets, J.J.G. (2009.) 'Vertrouwen in onderzoek naar verkiezingen. Enkele opmerkingen over kiezersonderzoek en het beoordelen van verkiezingen.' Inaugurale rede, uitgesproken op 6 maart 2009 (Maastricht University: Maastricht), p. 10.

opiniebureaus in de peilingen zoals 'De Stemming', 'Peil.NL', en 'De Politieke Barometer' kort na sluiting van de stemlokalen? En bovendien: hoe is het te verklaren dat dergelijke bureaus steevast ook onderling grote verschillen laten zien? De oorzaak ligt zeer waarschijnlijk in de steekproef, of beter geformuleerd: het ontbreken van een steekproef die een afspiegeling is van de doelgroep. De opiniebureaus maken immers veelal gebruik van een groep personen die zich vrijwillig hebben gemeld om aan de onderzoeken mee te doen. Een selectie uit die groep wordt via het internet benaderd. Sommigen doen heel vaak mee, maar velen niet. Aan noodzakelijke voorwaarden om de kwaliteit van een onderzoek te beoordelen – zoals het (kunnen) vaststellen van responscijfers of de over- en ondervetegenwoordiging van bevolkingsgroepen in de steekproef – wordt niet voldaan. De kosten voor dergelijke onderzoeken die niet voldoen aan kwaliteitscriteria zijn weliswaar laag, maar daar betaal je dan

ook een prijs voor. Dat blijkt telkens weer als de bevindingen geïkt kunnen worden met officiële cijfers zoals de stembusuitslag. Daarentegen is een NKO duur: per vraaggesprek zo'n 150 euro. Dat komt ook doordat in bijna alle gevallen de gesprekken bij de personen thuis plaatsvinden en veel geïnvesteerd wordt om de respons – in 2006 was dat 72 procent – te maximaliseren.

Bijna dagelijks wordt niet alleen de bevolking via de media geconfronteerd met meningen en peilingen, maar de onderzoeksresultaten worden ook steeds vaker aan het kabinet aangeboden. Dat is vreemd. Het CBS heeft immers in het maken van 'onbetwiste, samenhangende en actuele statistieken die relevant zijn voor de praktijk, beleid en wetenschap', een duidelijke taakstelling. En daar hoort ook het peilen van de meningen van de bevolking bij. Sinds 1 januari heeft het CBS op dit gebied een nieuwe speerpunt onder de naam 'Belevingen'. Na een pilot in 2010 moet daaruit een permanent onderzoek voortkomen over de 'Meningen van de Nederlandse bevolking'. Uiteraard met een goed steekproefontwerp, hoge responscijfers, en een goede afspiegeling van de bevolking. Een dergelijk ontwerp impliceert tevens snelle cijfers om de meningen weer te geven over actuele kwesties die in de samenleving spelen. En dat wordt nog een hele uitdaging.

Hans Schmeets
Centraal Bureau voor de Statistiek,
Universiteit Maastricht

Twan Wiermans

Column
Martijn de Groot

Voorhoedegevecht

Soms heb je wel eens meningen of doelen die zo onaantastbaar, verheven of gewoon goed zijn dat niemand zich er tegen durft te verzetten. Verkeersveiligheid is een voorbeeld. Minder doden in het verkeer, daar moet je vóór zijn. Of dierenleed. Daar ben je tegen.

Open Access lijkt wel wat op zo'n doel. Kan het mooier? Dat iedereen, rijk of arm, oost of west, zonder belemmeringen kan profiteren van kennis uit wetenschappelijk onderzoek? Dat willen we echt allemaal, en dat blijkt ook wel uit de sinds 2003 almaar groeiende lijst met namen onder de Verklaring van Berlijn. Vrijwel geen Nederlandse universiteit of academische club ontbreekt daarop en zo hoort het ook. 'Sinds de uitvinding van de openbare bibliotheek in de negentiende eeuw zijn we eraan gewend dat iedereen recht heeft op informatie; niet alleen de mensen die het kunnen betalen,' motiveerde Sijbalt Noorda, baas van de universiteitenvereniging VSNU, in een SURF-filmpje op YouTube. En de Utrechtse decaan Wiljan van den Akker in datzelfde filmpje: 'Ieder argument tegen Open Access is een (...) instrument in een volstrekt achterhoedegevecht'.

Zelfs de uitgevers, waarvan de woekerwinsten nogal eens werden aangevoerd als bewijs dat er toch echt een vijand te verslaan was, monsteren aan bij het leger van de goede zaak. Zie Rafael Sidi van Elsevier vorig najaar in de Open Access Week (www.opendataspeakerscorner.nl) en Eelco Ferwerda van Amsterdam University Press, die vorige maand de Open Access Award in ontvangst mocht nemen.

Die strijd voor Open Access lijkt dus een strijd zonder vijand, zolang het tenminste gaat over toegang tot publicaties en niet tot de data waarop ze zijn gebaseerd. Nu is het aan één kant wel een veilig gevoel om aan zo'n strijd deel te nemen, vooral in het zicht van de victorie. Bij open publicaties ligt de winst immers voor het oprapen want daar gaat het om het overwinnen van papieren en financiële ongemakken. Maar aan de andere kant vraag ik me af of het niet beter zou zijn om de aandacht te verleggen naar een front waar nog veel te bevechten en veel te winnen valt.

Ik weet wel zo'n front. Denk maar eens aan de data. Aan die enorme hoeveelheden data die al wél zijn geoogst en tot publicaties hebben geleid, maar nog niet door andere onderzoekers kunnen worden gebruikt. Daar is niet de vraag aan de orde van meer of minder betalen, maar van wel of niet ermee aan het werk kunnen. Als die data vrij beschikbaar komen is de winst groter, de vooruitgang sneller en de maatschappelijke impact dieper dan wanneer datzelfde zou worden bereikt voor onderzoekpublicaties. Oude antwoorden kunnen worden aangescherpt, nieuwe vragen kunnen worden gesteld, nieuwe antwoorden gevonden en blootgesteld aan de toets van de wetenschappelijke kritiek. Want dat is nog een oud principe waar we dan eindelijk werk van kunnen maken: de mogelijkheid van kritiek door herhalingsonderzoek die tot nu toe vooral theoretisch bleef.

Hier lonkt een voorhoedegevecht. Steek de trompetten!

Martijn de Groot is hoofdredacteur van e-data@research

Gelezen

Saskia Woutersen-Windhauer et al.: *Enhanced Publications: Linking Publications and Research Data in Digital Repositories*; Amsterdam, Amsterdam University Press, 2009; ISBN 9789089641885

According to this publication, publishers and repositories have the building blocks and the tools, but in general do not use them to create 'Enhanced Publications'. Publishers and repositories should offer the service and tools to add research data, extra materials and post-publication data to the publications. Researchers should be responsible for the content.

Zie ook pagina 4. Meer informatie in twee andere publicaties van de Amsterdam University Press uit 2009: 'The European Repository Landscape 2008' en 'Emerging Standards for Enhanced Publications and Repository Technology: Survey on Technology'.

O. Boonstra, A. Schuurman (red.): *Tijd en ruimte. Nieuwe toepassingen van GIS in de alfawetenschappen*. Utrecht, Matijis, 2010. ISBN 978-90-5345-388-9

Geografische Informatiesystemen (GIS) eisen een steeds grotere rol op in onze sa-

menleving. De digitale representatie van ruimte is bijvoorbeeld al door 'TomTom' en 'GoogleMaps' dicht bij de doorsnee gebruiker gebracht. Het gebruik van 'geoinformatie' maakt een opvallende bloei door, maar er is nog maar bij een beperkte groep onderzoekers kennis over aanwezig.

Deze uitgave in samenwerking met DANS (Data Archiving and Networked Services) laat zien dat GIS op meerdere onderzoeksvelden toepasbaar is. Zo wordt GIS nu ook binnen onderzoeksgebieden als geschiedenis, archeologie, kunstgeschiedenis en de taal- en letterkunde toegepast, wat interessante nieuwe vraagstukken en resultaten kan opleveren.

Henk Scholten, Rob Velde, Niels Mamen, (eds.): *Geospatial Technology and the Role of Location in Science*; Springer, Geojournal Library, Vol. 96, 2009; ISBN: 978-90-481-2619-4

Globalisation has not led to the 'death of geography'. Intensified relations between communities in different parts of the world have only highlighted the need for understanding and managing phenomena on a variety of geographic scales. From global warming to credit crunch, and from epidemics to terrorism, causes and solutions are sought on local, regional, national as well as inter-continental levels. With the advent of Geospatial Technology, scholars, policymakers and entrepreneurs have

valuable tools in hand to proceed.

This book offers the first systematic account of the science behind this mental and technological revolution. Tracing the adoption and dissemination of Geospatial Technology in a range of disciplines, it examines the impact this technology has had, and is likely to have, on the explanation of spatial behaviour, phenomena and processes. At the same time, stressing innovative usage, it explores scientific contributions to technology advancement.

Tom Kuipers, Jeffrey van der Hoeven: *Survey – Insight into digital preservation of research output in Europe; Permanent Access to the Records of Science, december 2009*

This report describes the results of the surveys conducted by PARSE.Insight (Permanent Access to the Records of Science).

Major surveys were held within three stakeholder domains: research, publishing and data management. In total, almost 2,000 people responded and thus provided interesting insights in the current state of affairs in digital preservation of research data, the outlook of data preservation, data sharing, roles and responsibilities of stakeholders in research and funding of research. The PARSE.Insight project is concerned with the preservation of digital information in research, from primary data through analysis to the final publications resulting from this research. Ultimately, the project will develop a roadmap for an e-Science infrastructure, intended to guide the European Commission's strategy about research infra-structures. www.parse-insight.eu/